Lieta Nr.C04225008

SKC – 109/2014

S P R I E D U M S

Rīgā 2014.gada 6.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese referente M.Zāģere

tiesnese A.Briede

tiesnesis V.Maksimovs,

izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar prasītāja /pers. E/ kasācijas sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012.gada 26.aprīļa spriedumu /pers. E/ prasībā pret Ķekavas novada domi par pašvaldības lēmumu atzīšanu par prettiesiskiem un spēkā neesošiem, uzziņu atzīšanu par prettiesiskām, zemesgrāmatas ierakstu dzēšanu un zemesgabalu atzīšanu par valsts brīvo zemi.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] /pers. E/ 2007.gada 30.novembrī cēlis tiesā prasību pret Ķekavas novada domi (pirms tam Ķekavas pagasta pašvaldība) par pašvaldības lēmumu atzīšanu par prettiesiskiem un spēkā neesošiem, uzziņu atzīšanu par prettiesiskām un zemesgrāmatu ierakstu dzēšanu.

Prasības pieteikumā norādīts tālāk minētais pamatojums.

[1.1] /pers. E/ 2006.gada 1.jūnijā iesniedzis Ķekavas pagasta pašvaldībai pieprasījumu par zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā, kurā saskaņā ar likumu „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos", lūdzis piešķirt viņam lietošanā zemesgabalus - „Aprikozes" (kadastra numurs /kad. numurs/), „Mežs Nr.46" (kadastra numurs /kad. numurs/) un „Mežs Nr.47" (kadastra numurs /kad. numurs/).

[1.2] Ņemot vērā, ka Ķekavas pagasta padome uz prasītāja zemes pieprasījumu neizdeva administratīvo aktu, viņš 2006.gada 21.septembrī iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par administratīvā akta izdošanu. Tiesvedības laikā prasītājs uzzināja, ka Ķekavas pagasta padome veikusi strīdus zemesgabalu ierakstīšanu zemesgrāmatā uz pašvaldības vārda, proti, zemesgabals „Aprikozes" ierakstīts zemesgrāmatā 2008.gada 28.augustā, pamatojoties uz Ķekavas pagasta padomes 2006.gada 8.jūnija uzziņu Nr.1-7/721; zemesgabals „Mežs Nr.46" - 2006.gada 28.augustā, pamatojoties uz Ķekavas pagasta padomes 2006.gada 12.jūnija uzziņu Nr.1-7/731 un zemesgabals „Mežs Nr.47" - 2006.gada 13.septembrī, pamatojoties uz Ķekavas pagasta padomes 2006.gada 3.augustā uzziņu Nr.1-7/997. Ķekavas pagasta padomes darbības atzīstamas par prettiesiskām, jo zemesgabalu nostiprināšana uz pašvaldības vārda notikusi laikā, kad vēl nebija izskatīts prasītāja zemes pieprasījums.

[1.3] Par nelikumīgām atzīstamas uzziņas, uz kuru pamata veikts nostiprinājums, jo tajās nepatiesi norādīts, ka uz attiecīgajiem zemesgabaliem nav citu zemes pieprasījumu, un ka šie zemesgabali ir uzskatāmi par piekritīgiem pagasta pašvaldībai, kas neatbilst likumā „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" uzskaitītājiem gadījumiem. Tāpat šajās uzziņās nav norādīti zemes lietošanas nosacījumi, kā to paredzēja minētā likuma 10.panta pirmās daļas 3.punkts. Uzziņās norādītais zemes lietošanas pamats - Ķekavas pagasta padomes 2003.gada 17.jūlija sēdes protokola Nr.16 lēmums ir pretlikumīgs, jo juridiskajām personām valsts brīvo zemi lietošanā varēja piešķirt, tikai ievērojot likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta pirmās daļas 2.punktu.

Līdz ar to zemesgrāmatu nodaļas tiesneša 2006.gada 28.augusta un 2006.gada 13.septembra lēmumi par īpašuma tiesību nostiprināšanu uz minētajiem zemesgabaliem Ķekavas pagasta pašvaldībai ir atceļami, dzēšot attiecīgo nostiprinājuma ierakstus

Ķekavas pagasta zemesgrāmatas nodalījumos Nr./nod. numurs/, Nr./nod. numurs/ un Nr./nod. numurs/.

[1.4] Vēlāk prasītājs papildinājis prasību, lūgdams pieaicināt lietā trešās personas statusā Tieslietu ministriju un atzīt par prettiesiskiem un spēkā neesošiem no pieņemšanas brīža Ķekavas pagasta padomes 2003.gada 18.jūlija sēdes protokola Nr.16 lēmumu (3.8.§) un 2005.gada 17.jūnija sēdes protokola Nr.8 lēmumu (4.1.§), ar kuriem strīdus zemesgabali piešķirti lietošanā Ķekavas pagasta pašvaldībai, kā arī atzīt šos zemesgabalus par valsts brīvo zemi.

Prasība pamatota ar Zemesgrāmatu likuma 44.pantu, 77.panta 4.punktu, likuma „Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatā" 1., 8. un 10.pantu, likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" 3.panta pirmo daļu, 3.panta otrās daļas 2.punktu, 3.panta ceturto daļu, 6.pantu, 10.panta pirmās daļas 3. un 7.punktu, 10.panta otro daļu.

[2] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 21.aprīļa protokollēmumu lietā kā trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem pieaicināta Tieslietu ministrija.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 1.marta spriedumu prasība noraidīta.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Prasība vērsta uz atbildētājas īpašuma tiesību izbeigšanu, taču, apstrīdot atbildētājas īpašuma tiesības, pats prasītājs īpašuma prasību nav cēlis.

[3.2] Prasītāja interese privatizēt minētos zemesgabalus, kas varēja rasties gadījumā, ja viņa 2006.gada 1.jūnija pieteikums būtu apmierināts un zemesgabali tiktu piešķirti viņam pastāvīgā lietošanā, nedod pamatu apstrīdēt atbildētājas īpašuma tiesības, jo šādu prasību var celt tikai īpašnieks.

Ņemot vērā, ka lietā nav pieteikts prasījums par /pers. E/ īpašuma tiesību atzīšanu uz strīdus zemesgabaliem, tad tiesai, ievērojot Civillikuma 1033.panta noteikumus, nav pamata lemt par Ķekavas novada domes īpašuma tiesību izbeigšanu.

[3.3] No prasības pieteikuma un tā grozījumiem izriet, ka, nostiprinot strīdus zemesgabalus uz atbildētājas vārda, ir pārkāptas valsts intereses. /pers. E/ nav tiesību celt prasību valsts interesēs, jo prasību par valsts tiesību aizskāruma novēršanu var celt valsts tās kompetentas institūcijas personā vai arī prokuratūra valsts interesēs. Jautājumi starp /pers. E/ un Ķekavas novada domi publiski tiesisko attiecību jomā risināmi administratīvā procesa ietvaros saskaņā ar Administratīvā procesa likuma normām.

[3.4] Prasība kā nepamatota ir noraidāma un nav lietderīgi tālāk izvērtēt jautājumu, vai strīdus zemesgabali ir pamatoti nostiprināti zemesgrāmatā uz atbildētājas vārda.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar prasītāja iesniegto apelācijas sūdzību, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2012.gada 26.aprīlī nosprieda prasību noraidīt.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to tiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

Pirmās instances tiesas spriedums atzīstams par pareizu un pamatotu. Līdz ar to prasība ir noraidāma.

[5] Par apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis prasītājs, kurā, atsaucoties uz procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdzis spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzībā norādīts tālāk minētais.

[5.1] Apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas normu. Nevērtējot apelācijas sūdzībā izteiktos argumentus, kuros apstrīdēta pirmās instances tiesas spriedumā izdarīto secinājumu pamatotība, Civillietu tiesu palāta pārkāpusi šā likuma 193.panta piektās daļas noteikumus. Tādējādi ir aizskartas prasītāja tiesības uz taisnīgu tiesu, kas garantētas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pirmajā daļā. Tiesa nav ņēmusi vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pirmās daļas norma uzliek par pienākumu tiesām motivēt savus spriedumus, kā arī Satversmes tiesas judikatūrā paustās atziņas par pušu argumentu obligātu izvērtēšanu tiesas spriedumos *(sk. Satversmes tiesas 2008.gada 5.novembra sprieduma lietā Nr.2008-04-01 89.2.punktu un Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija sprieduma lietā Nr.2009-93-01 8.3.punktu.*).

[6] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi Tieslietu ministrija, paužot viedokli, ka tiesas spriedums ir likumīgs un pamatots.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473.panta pirmajā daļā, Civillietu departaments uzskata, ka spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

[8] Atbilstoši Civilprocesa likuma 426.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa noteic, ja apelācijas instances tiesa atzīst, ka zemākas instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākas instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Kasācijas instances tiesas judikatūrā, sistēmiski iztulkojot minētās normas, nostiprināta atziņa, ka Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas noteikumi neatbrīvo apelācijas instances tiesu no pienākuma izskatīt lietu pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā (*sal. Senāta 2012.gada 5.septembra sprieduma lietā Nr.SKC-1057 11.punkts, 2012.gada 26.oktobra sprieduma lietā Nr.SKC-1256 8.punkts, 2012.gada 28.novembra sprieduma lietā Nr.SKC-1660 10.punkts, 2012.gada 28.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-1594 10.punkts).* Apelācijas sūdzībā izvirzītie iebildumi pret pirmās instances tiesas spriedumā iekļauto pamatojumu, kā arī norādījumi par procesuālo tiesību normu pārkāpumiem apelācijas instances tiesai ir jāizvērtē, argumentējot, kādēļ tie noraidīti (..). Apelācijas instances tiesai spriedumā nav niansēs jāpārraksta apelācijas sūdzības saturs, bet atbilstoši celtās prasības priekšmetam un pamatam jānorāda uz tajā iekļautajiem lietas pareizai izspriešanai būtiskiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem (*sal. Senāta 2012.gada 28.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-1594 tēze*).

Tādējādi secināms, ka likumā paredzētā iespēja pievienoties pirmās instances tiesas nolēmuma motivācijai ļauj apelācijas instances tiesai neatkārtot tos argumentus, kurus iepriekš jau norādījusi pirmās instances tiesa un kurus apelācijas instances tiesa atzinusi par pilnībā pietiekamiem, kā arī pareiziem. Proti, ja apelācijas instances tiesa, izskatot lietu pēc būtības, nonākusi pie tiem pašiem secinājumiem, kurus izdarījusi pirmās instances tiesa, apelācijas instances tiesa var atsaukties uz pārsūdzētā sprieduma motīvu daļu, atkārtoti nerakstot tajā izklāstītos argumentus, kas atbilst procesuālās ekonomijas principam. Tomēr tas nenozīmē, ka apelācijas instances tiesa, piemērojot Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas normas, tiek atbrīvota no pienākuma sniegt atbildes un apelācijas sūdzības iesniedzēja argumentiem, kuri ir būtiski no tiesību viedokļa, ja uz šiem argumentiem nav atbildēts pirmās instances tiesas spriedumā. Kā 1994.gada 9.decembra spriedumā lietā Nr.18064/91 *Hiro Baloni pret Spāniju* atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pirmā daļa uzliek tiesām pienākumu motivēt savus spriedumus. Ar to nevar saprast pienākumu sniegt detalizētu atbildi uz katru argumentu. Šā pienākuma apjoms ir atkarīgs no lietas apstākļiem un sprieduma rakstura. Gadījumos, kad pušu argumenti ir skaidri, precīzi un pamatoti, tiesai ir jāsniedz uz tiem atbilde, savukārt to nesniedzot, ir pārkāpta minētās konvencijas 6.panta pirmā daļa *(sk. http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57910)* . Līdz ar to Civilprocesa likuma 426.panta pirmās daļas prasības nevar uzskatīt par izpildītām situācijā, kad apelācijas instances tiesa, pievienodamās pirmās instances tiesas spriedumā atspoguļotajam pierādījumu izvērtējumam un konstatēto apstākļu juridiskajai kvalifikācijai, nav norādījusi pamatojumu apelācijas sūdzībā precīzi formulēto argumentu, kas attiecas uz materiālo tiesību normu piemērošanas (iztulkošanas) problēmām vai procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, noraidīšanai.

[9] Kā redzams no prasītāja iesniegtās apelācijas sūdzības satura, tajā, atsaucoties uz vairākos Senāta spriedumos, analizējot normatīvo regulējumu jautājumā, kas saistīts ar īpašuma reformas ietvaros pašvaldības (vai valsts pārvaldes iestādes) pieņemtā lēmuma atzīšanas par prettiesisku juridiskajām sekām, norādīto, apstrīdēta Civillikuma 1033.panta attiecināšanas uz konkrētā strīda apstākļiem pareizība. Lai gan šādi apelācijas sūdzībā iekļautie apsvērumi nebija apspriešanas priekšmets pirmās instances tiesas nolēmumā, kas, ņemot vērā iepriekš minēto par Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas piemērošanas tiesiskajiem aspektiem, prasīja papildu argumentācijas norādīšanu apelācijas instances tiesas spriedumā, Civillietu tiesu palāta, aprobežodamās ar apgalvojuma formā izteiktu konstatējumu, ka apelācijas sūdzība kā nepamatota ir noraidāma, to izvērtēšanai nav nemaz pievērsusies. Šādos apstākļos ir pamats atzinumam, ka Civillietu tiesu palāta nav izpildījusi pienākumu sniegt atbildi uz apelācijas sūdzības iesniedzēja argumentiem jautājumos, kuri pirmās instances tiesas spriedumā nav vērtēti. Ņemot vērā minēto, Civillietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka, nemotivējot spriedumu, Civillietu tiesu palāta pārkāpusi Satversmes 92.pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pirmajā daļā garantētās lietas dalībnieka tiesības uz taisnīgu tiesu.

[10] Iepriekš izklāstīto argumentu kopums ļauj secināt, ka apelācijas instances tiesas spriedumu nevar atzīt par likumīgu un pamatotu, tādēļ tas atceļams.

[11] Tā kā spriedums tiek atcelts, prasītājam saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu atmaksājama drošības nauda 284,57 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012.gada 26.aprīļa spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt /pers.E/ drošības naudu 284,57 *euro* (divi simti astoņdesmit četri *euro,* 57 centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	M.Zāģere
Tiesnese	A.Briede
Tiesnesis	V.Maksimovs